

1944-1984

1945

Montare searbădă la Teatrul Muncitoresc, cu Violeniile lui Scapin decoruri ponsite, ritmuri amestecate, costume anapoda. Dar interpretul principal, un tinerel scurt de stat, iute și ager, culege toate aplauzele. E prietenul meu Gheorghe Gârnă. Il aștept la ieșire. E grozav de emoționat, mă întreabă de zeci de ori „Ți-a plăcut, ți-a plăcut, ți-a plăcut?“, se sărută cu toată lumea și pe urmă ne invită la o bere, precizând însă că n-are cu ce s-o plătească, propunându-ne în schimb s-o bem „simbolic“.

1948

La 16 octombrie se inaugurează, într-un local vechi, dar bine renovat Teatrul Poporului din Turda. Spectacolul prim e O scrisoare pierdută în regia lui Nenzo Bucevschi.

1949

Avem, în țară (în decembrie), 28 de teatre de stat, dintre care șapte în București National, Municipal, Armatei, C.G.M., C.F.R., Giulești, Evreiesc, Poporului. În țară : Naționalul (Iași, Cluj, Craiova), Maghiar de Stat Cluj, Arad, Maghiar de Stat Oradea, Secuiesc Tirgu Mureș, Petroșani, Reșița, Bacău, Brașov, Pitești, Brăila, Sfintu Gheorghe, Sibiu, Timișoara, Turda.

Autori noi în acest an sînt Radu Costăchescu din București. P. Lucaciu și Francisc Munteanu din Arad. Gheorghe Martiniuc din Botoșani, Radu Teculescu din Brașov, V. Spătaru din Petroșani.

Dintre scriitorii cunoscuți, au dat piese noi Aurel Baranga, poeta Maria Banuș (debut dramaturgic), Al. Șahighian, prozatorul Laurențiu Fulga (debut dramaturgic), Mircea Ștefănescu, Al. Kirițescu (Marsiliezu).

Succesele anului Trenul blindat de Vs. Ivanov la Teatrul Armatei, regia Al. Finți (cu Vraca și Calboreanu), Medicul de plasă (după dr. G. Ulieiu) la Teatrul Armatei, Iarbă rea de A. Baranga la Național, Cale liberă de A. Suror la Giulești.

S-au înființat și noi teatre de stat de păpuși la Iași și Sibiu.

1950

La Uniunea Scriitorilor ia ființă „Comisia de dramaturgie cinematografică“. Are ca sarcină „să popularizeze în rîndurile scriitorilor scenariul ca gen literar independent, să atragă cît mai mulți scriitori în munca de scriere a scenariilor“. Fac parte din Comisie : Geo Bogza, Camil Petrescu, Al. Kirițescu, Cezar Petrescu, Elisabeta Luca, Victor Eftimiu. Aurel Baranga, Tudor Mușatescu, Constantin Chiriță, Ion Visu, Vera Hudici, St. Cazimir.

Geo Bogza face un scurt expozeu introductiv. Mai spun, câteva cuvinte, Camil Petresc: și Al. Kirilăscu. Tudor Mușatescu nu e prezent, Constantin Chirăuă ra sî. probabil, secretarul Comisiei. Cezar Petrescu pune unele întrebări.

Colega mea de redacție, Vera Hudici, mă întrebă, în șoaptă „Eu ce caut aici?” „Stai liniștită, îi spun, te-a adus Revoluția” Și-l ascultăm, cu încintare, pe Victor Eftimiu, povestind cum a cunoscut el „producerea de filme”, în tinerețe, la Paris. Apoi, oferă un scenariu „pe care-l am gata”.

1963

Laurențiu Fulga, care a tăcut multă vreme ca dramaturg — după ce i-a fost oprită piesa Meșterul Manole atit la Teatrul Armatei cit și la Pitești — publică în revista „Teatrul” drama în două părți Este vinovată Maria Serafim? (care se va numi apoi, pe scenă, Este vinovată Corina?), scrisă „la București, Costinești și Sinaia”, timp de un an și jumătate.

La teatrul din Pitești, după revizionarea piesei despre zidirea mănăstirii argeșene, are loc o ședință în care i se fac dramaturgului zeci de observații și sugestii de „perfecționare”. Din păcate, spectacolul nu e reușit, are un aer întunecat și pare dezmembrat. Eroul scenic e calp.

Supărat, scriitorul pleacă fără să-și ia rămas bun. Îl însoțesc pe tot drumul pînă la gară, fără să rostim vreun cuvint.

Ce cale lungă !..

1968

Doina Badea mă roagă să îngădui a se reproduce în caietul recitalului ei extraordinar — pe care-l face cu actorul Nicolae Diniș — articolul meu despre ea, publicat în revista „Cinema” — unde țin rubrica de televiziune — sub titlul Farmecul unui sfert de ceas.

— E-al dumneavoastră, doamnă, vă aparține.

— Publicăm numai articolul dumneavoastră și cel al lui René Bourdier, din „Les lettres françaises”.

— Încintat de alăturare — zic.

Colegul francez scrie că artista a cîntat, la Paris, o șansonetă a Edithci Piaf „cu religiozitate, tragic, cu figura și corpul în atitudinea pe care le avea în scenă marea noastră interpretă. Umbra creatoarei a trecut un moment printre spectatori. Doamna Badea posedă o generoasă personalitate”.

Scriu cu căldură despre recital, care e, în mare parte, emoționant. Îmi telefonază :

— Voi cînta, oricîndă, numai pentru dumneavoastră.

1976

Anchetă de tip sociologic pe cont propriu, nedeclarată ca atare, cu 100 de subiecți, în anii 1974—76 : membri ai corpului didactic al Institutului, critici, directori de teatre, secretari literari, actori, regizori, scenografi, activiști culturali de diverse grade, redactori specializați din instituții ce se preocupă de teatru, editîndu-l și difuzîndu-l.

La întrebarea ce mostenire dramaturgică a rămas de la Eminescu, 92 de persoane au răspuns că nu știu, 78 n-au putut indica nici un titlu dramaturgic de Macedonski, 69 nu știau că Adrian Maniu a scris teatru, 53 au răspuns la întrebarea „Ce piese de Rebreanu cunoașteți” ? — „Plicul”.

88 de persoane n-au putut furniza nici un amănunt, afirma sau infirma dacă Shelley, Heine, Balzac, Stendhal, Flaubert, Guy de Maupassant, André Gide au scris teatru (și au scris), 86 n-au auzit de Thomas Middleton, contemporanul lui Shakespeare, 76 nu cunoșteau nici o piesă de Cervantes, pen-

tru 71, numele lui Alessandro Manzoni era străin din toate punctele de vedere. 64 n-aveau știre de trilogia Wallenstein (de Schiller), 52 n-au putut oferi alte nume de dramaturgi scandinavi în afară de Ibsen și Strindberg.

În chestiunea teatrului hispano-american modern, adică din epoca post-belică, 24 de persoane au citat șapte pînă la zece nume de autori, 38 și-au amintit trei—cinci, 20 au evocat unul—două, 14 n-au rostit nici un nume, 4 au dat nume cronate.

Din discuțiile despre opera lui Camil Petrescu a reieșit că: a) din totalul persoanelor care pleddau pentru punerea în scenă a lui Danton, 96% n-o citisră; b) 98% din subiecți n-au pomenit de Caragiale în vremea lui; c) pentru 68%, Jocul ieielor era necunoscută; d) 15% legau de numele autorului, cu precizie, numai piesele Bălcescu și Mitică Popescu e) 8% au pretins că Mioara e inspirată din foldor.

Dramaturgia antică a fost una dintre temele amplu controversate. Toți subiecții au citat corect, fie nume, fie titluri ale dramaturgiei eline și latine. Dar 77 de persoane n-au citit (și nici n-au văzut) vreo comedie de Aristofan, 89 nu cunoșteau nici o piesă de Terențiu. Paternitatea tragediei Medeea a fost atribuită de 21 de persoane lui Euripide (exact), de 39, lui Sofocle, de 4, lui Eschil, restul neangajîndu-se în problemă. Despre Menandru, 15 persoane au afirmat că e latin, 46 — că e grec (cum era), 6 — că e „latin grecizat” (sau „grec romanizat”), iar restul s-au abținut, un singur subiect afirmînd, rezervat, că e „macedonean”. Dintre cele 70 de persoane care au susținut că au văzut (sau citit) Soldatul fanfaron (ori lăudăros) de Plaut, 63 nu și-au amintit numele eroului piesei.

Enumerîndu-se autorii Sofocle, Eschil, Euripide, Aristofan, Plaut, Terențiu, Menandru, s-a formulat rugămîntea să se mai indice și alte nume de autori greci și romani dinaintea erei noastre. 86 de persoane nu au avut de adăugat nimic.

Ultima piesă străină modernă pe care au citit-o, pentru 13 persoane data din 1973, pentru 22, din 1971—72, pentru 35, din 1968—70, pentru 12, din epoci anterioare. 30% dintre cei consultați s-au referit la piese citite în franceză, 22% în lucrări în limba engleză, 8% — germană, 6% — rusă, 3% — italiană, 1% — spaniolă. Restul au citit traduceri.

La întrebarea „Cine a fost Hans Sachs?”, 46 de persoane au răspuns că nu știu, 27 au afirmat că e vorba de un personaj dintr-o operă de Wagner (ceea ce nu e inexact), 16 au susținut (pe bună dreptate) că e un scriitor medieval german, care a produs și populare farse teatrale, 8 l-au calificat ca avînd alte profesii (filozof, gravor, tipograf, alchimist, preot etc.), 2 l-au confundat cu un om de cultură actual, iar 1 a pretins că a fost o personalitate a regîmului nazist.

„Ați fi de acord cu prezența în repertoriu a vreuneia dintre piesele reputatului autor american clasic George William Dutchinson? 77 de persoane au răspuns că nu se pot pronunța, întrucît n-au auzit de acest autor. 15 au răspuns, în esență, că mai întîr ar trebui să recitească cel puțin o parte a pieselor, fiindcă e mult de cînd le-au citit, le-au uitat, le-au cunoscut în treacăt, fragmentar etc. 5 au fost de părere că nu mai pot fi folosite decît una sau două, dar acestea ar fi cit se poate de adecvate, le-ar recomanda cu căldură. 2 au afirmat că le-ar pune imediat în scenă dacă n-ar fi atît de strîmtoși cu bugetul montărilor, fiindcă e sigur că ar aduce public. Unul a atras atenția, surîzînd ironic, că întrebarea e perimată, întrucît una dintre piesele dramaturgului, „poate cea mai bună”, a și intrat în repetiție la teatrul său, „Premiera urmînd a avea loc în noiembrie sau decembrie”.

Evident, numele dramaturgului era fantezist...

Trebuie să recunosc însă că, date fiind condițiile neștiințifice ale anchetei, grav imperfecte, ea nu poate fi socotită concludentă decît într-o foarte redusă parte a ei.